

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

СЕКЦІЯ 14

ПИТАННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ, ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ ЯК ЗАСОБУ НАЛАГОДЖЕННЯ КОМУНІКАЦІЇ

Томчаковська Юлія Олегівна Контрастивна лінгвістика: прикладні аспекти	641
Строченко Леся Василівна Англомовний військовий дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень	643
Варешкіна Наталія Володимирівна Принцип комунікативної орієнтації у навчанні читання	645
Дихта Наталя Миколаївна, Явдоцук Анастасія Андріївна Поняття юридичного дискурсу, особливості англомовної терміносистеми та її функціонування	648
Єрмоменко Світлана Василівна Українські суфікси суб'єктивної оцінки в англійському перекладі	651
Томчаковський Олександр Георгійович Англомовна навчальна лексикографія	653
Тупікова Тетяна Валеріївна, Козак Тетяна Борисівна Розвиток семантики дієслів sehen та hören у німецькій мові (діахронічне дослідження)	655
Потенко Людмила Олександрівна Особливості утворення сучасних неологізмів як мовного відображення війни у медіатекстах	658
Фрумкіна Арина Леонівна Практична підготовка викладачів немовних предметів до викладання фахових дисциплін іноземною мовою	661
Швелідзе Лідія Дмитрівна Наукова дискусія в контексті професійного спілкування	665
Alexeyev Mykola, Alexeyeva Liudmyla, Synyova Tetiana Old French in the English language of law: historical background	668
Лесневська Катерина Вікторівна Виклики у викладанні та вивченні сучасної юридичної англійської мови	671
Ковальова Ксенія Олександрівна Понятійні ознаки концепту textile в англійській мові	673

мови: функціональний та лінгвометодичний аспекти опису. Київ : Наукова думка, 1985. С. 5–6.

2. До питання про контроль рівня навченості читанню. Матеріали між-університетського круглого столу «Іноземні мови в системі вищої освіти: досвід, інновації, перспективи» Одеса : Фенікс, 2016. С. 98–100.
3. Кокоріна Л., Літупова М. Комунікативно-спрямовані методи і прийоми навчання граматики англійської мови. *Наук. зб. «Актуальні питання гуманітарних наук»* : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич, 2020. Вип. № 27. Том 3. С. 128–132.
4. Jespersen Otto. *The Philosophy of Grammar*. University of Chicago Press. New Edition, 1992. 372 p.
5. Taggart Caroline. *Collins Little Book of Grammar Secrets*. Harper Collins UK, 2015. 128 p.

Ключові слова: іноземна мова, принцип комунікативної орієнтації, навчання читання, види читання, мовленнєва діяльність.

Key words: foreign language, principle of communicative orientation, teaching to read, types of reading, speech activity.

ДИХТА НАТАЛЯ МИКОЛАЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов, кандидат юридичних наук*

ЯВДОЩУК АНАСТАСІЯ АНДРІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри іноземних мов*

ПОНЯТТЯ ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ, ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ ТА ЇЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Правовий дискурс, будучи різновидом професійно орієнтованого дискурсу, формується у межах різноманітних взаємин людини з соціумом. Цей процес відображається у законодавчій сфері держави, у всіх законах та інших видах документів правового інституту.

Правовий дискурс є одним із самих затребуваних дискурсів у сучасному світі, він зорієнтований на всі соціальні шари. Одним із учасників правового дискурсу є держава, роль якої втілюється за допомогою законодавчих актів, що регулюють конкретні відносини та визначають обов'язкову для всіх громадян волю інституту влади. Другим суб'єктом юридичного дискурсу виступає сукупність усіх громадян.

Сам юридичний текст є діалог за схемою: «питання – відповідь – питання». Будь-яке співтовариство формує правовий дискурс історично, і впливом геть цей процес надає низку факторів: конкретні психологічні установки, ідеологічні та релігійні переконання, а також

моральні критерії певної мовної спільноти. Тут варто відзначити суттєву роль, яку в правовому дискурсі грають тексти-прецеденти, а саме інформація про прецедентні ситуації, висловлювання, імена та дати конкретного етносу може дозволити адекватно оцінювати та використовувати юридичний дискурс.

Не будучи самодостатнім явищем, правовий дискурс містить сторонні тексти, такі як свідчення свідків, експертів, самі документи зі сфери юриспруденції тощо. Таким чином, можна відзначити таке властивість правового дискурсу як інтертекстуальність.

Юридичний дискурс є особливою юридичною терміносистемою. Носіями когнітивної інформації у разі виступають юридичні терміни, які, за посередниками-медіаторами у процесі спеціального спілкування. В той же час варто відзначити той істотний факт, що деяка частина цієї терміносистеми є надбанням не тільки фахівців правової системи, але доступна також і будь-якому носію мови, що пояснюється ширшим поширенням подібних понять, ніж їх функціонування у виключно юридичних текстах. Тому тут можна відзначити серйозну відмінність правової термінологічної лексики від інших наукових терміносистем, що полягає у більшому перетині юридичної лексики із загальноспівзв'язаною, що робить її більш доступною масам та розширює правовий дискурс.

Водночас у системі юридичних термінів можна відзначити такий розподіл лексем, що дозволяє їм відповідати тим сферам юридичної діяльності, у яких вони є, що володіють їх ознаками та закономірностями. Тут варто обговорити необхідність розмежування терміносистеми права (як галузі знань) та юриспруденції (як науки).

Якщо говорити про правову систему, можна відзначити, що всім юридичним термінам властиві ті самі характеристики, які притаманні терміносистем інших наук. Тому можна стверджувати, що правові терміни мають такі властивості, як наявність визначення будь-якого терміну, семантична точність, однозначність у межах одного семантичного поля, стилістична нейтральність (що означає також відсутність додаткового стилістичного забарвлення), номінативність (як терміни виступають лише називні лексичні одиниці) та системність.

У той же час варто відзначити суттєвий ознака, властивий термінам правового дискурсу, – його багатозначність. Це явище найчастіше призводить до неможливості інтерпретувати законодавчий текст однозначно та чітко, що викликає проблеми у пересічного громадянина. Складнощі можуть виникнути у особи, не який володіє кваліфікацією в юридичній термінології з такими поняттями, як господарське ведення, юридична особа, оперативне управління. Щоб уникнути виникнення множинної інтерпретації в таких випадках необхідне єдине правильне трактування терміна, закріплена нормативно.

Сам собою процес інтерпретації тексту в більшою мірою залежить від текстового контексту. Проблема контексту значною мірою впливає і інтерпретацію текстів правового дискурсу. Тому можна говорити про багатоаспектність інтерпретації юридичних текстів, і навіть про особливу процедуру, що полягає у встановленні відмінностей текстів різних площин діалогу.

Одним з основних прийомів аналізу юридичних текстів є побудова тих умов, у яких створювався сам правовий текст, і навіть історичних рамок його існування. Таким чином, виникає необхідна умова взаєморозуміння учасників правового дискурсу. Тому важливим тут стає лінгвістичне розуміння, яке поєднує в собі граматичну, типологічну, стилістичну інтерпретації, необхідною умовою адекватності якого є володіння правилами синтаксису та семантичними значеннями реалій, закріплених у словнику.

Не будучи єдиною монолітною системою, правовий дискурс може відрізнятися у своїх інтерпретаціях залежно від ситуації комунікації (письмової, усної), ступеня офіційності та ін.

Також варто зазначити, що юридична англійська мова присутня в різних областях правової системи. І кожен текст, будь то юридичний документ, консультація, засідання суду, має власну терміносистему.

Водночас судовий дискурс може мати докладніше поділ на дискурс судді, позивача, адвоката, відповідача. Дискурс правових документів може поділятися на такі види: судові рішення, парламентські акти, постанови, заповіту. В рамках дискурсу юридичної консультації можна назвати два типи дискурсів: «юрист – юрист», «юрист – клієнт». У свою чергу, науковий дискурс можна поділити на дискурс наукових статей та дискурс правових монографій.

У той самий час ці види дискурсів що неспроможні існувати окремо, а застосовуються залежно від ситуації функціонування. Для кожної правової галузі характерна своя термінологічна система, що має власну семантичну структуру і репрезентує ієрархічно впорядковане побудова. Усередині груп, підсистем тощо. правові терміни існують у системі «рід – вид» («ціле – частина»).

Для терміносистеми правового дискурсу характерними явищами можна вважати полісемію та омонімію, грань між якими не завжди легко провести. Як приклад тут можна навести такий термін, як «defense», у семантичному полі якого існує низка значень: захист, оборона; захист (на суді); заборона; що звільняє від відповідальності обставина; заперечення за позовом; аргументація підсудного; заперечення підсудного. Також для англомовної терміносистеми характерно досить часте використання синонімів та антонімів, що зустрічаються у всіх правових галузях. Наприклад, якщо у кримінальному праві вина позначається терміном «guilt», то для цивільного права вина позначається терміном «fault».

Загалом, варто відзначити той факт, що для англомовного юридичного дискурсу характерне динамічне розуміння правового тексту, що має власну терміносистему, в основі якої лежить низка історичних особливостей розвитку, у тому числі англосаксонська традиція, нормандська французька мова, а також латина, запозичена з основами римського права.

Список використаних джерел:

1. Артикуца Н. В. Мова права та її вивчення студентами юридичних спеціальностей у вищих навчальних закладах України / Н. В. Артикуца // зб. матеріалів наук.-практ. конф. – С. 155–158.

2. Бабич В. І. Лінгвокраїнознавча інтерпретація англomовного тексту. – Київ : Либідь, 1990. – 155 с.
3. Зеленська О. П. Деякі характеристики англійського юридичного дискурсу (на матеріалі Конституції США). Архіваріус: наукові журнали. Київ, 2017. С. 96–100.
4. Карабан В. І. Англійсько-український юридичний словник. Вінниця : Нова книга, 2004. 1085 с.

Ключові слова: дискурс, правознавство, термін, юридичний дискурс, юриспруденція.

Key words: discourse, jurisprudence, term, legal discourse, jurisprudence.

СРЬОМЕНКО СВІТЛАНА ВАСИЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри іноземних мов, кандидат філологічних наук, доцент*

УКРАЇНСЬКІ СУФІКСИ СУБ'ЄКТИВНОЇ ОЦІНКИ В АНГЛІЙСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Пропонуються результати розгляду особливостей перекладу українських слів із суфіксами суб'єктивної оцінки в англійській мові. Дослідження виконано на матеріалі оповідань та повістей українських письменників, серед яких представлені «Маленький горбань» Спиридона Черкасенка, «Гусенятко» Миколи Вінграновського, «Іван Іванович», «Сентиментальна історія» Миколи Хвильового, «Дім на пагорбі» Романа Іваничука, «Зачарована Десна» Олександра Довженка та «Тіні забутих предків» Михайла Коцюбинського. Всі ці твори об'єднує ім'я перекладача, який здійснив переклад англійською мовою – це Анатолій Біленко. Загальна кількість прикладів вибірки становить 342 випадки, відібраних з аналізованих текстів за допомогою методу суцільної вибірки. Причому зменшено-пестливі суфікси значно преважують над суфіксами згрубілості, їх кількісне співвідношення становить 93 % та 7 % відповідно.

В основу роботи покладено праці таких вчених, як Л. Г. Верба, О. В. Семенюк, І. В. Корунець, В. А. Кухаренко та ін.

Детальний аналіз прикладів нашої вибірки дав змогу зробити низку узагальнень:

1) в аналізованому матеріалі суфікси суб'єктивної оцінки можуть позначати: а) маленький за розміром предмет чи пестливе (ласкаве) ставлення до нього; б) пестливе (ласкаве) ставлення чи опис людини; в) пестливе (ласкаве) ставлення до людини виражене, у зверненні до неї; г) пестливе, ласкаве ставлення до особи, виражене у власному імені цієї особи; д) іронічне, грубе, навіть з осудом ставлення до особи чи предмету;

2) слова із суфіксами суб'єктивної оцінки можуть вживатися у текстах аналізованих творів: а) як в авторських описах; б) так і в прямій мові персонажів творів, зокрема у звертаннях один до одного;